

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

TP. Hồ Chí Minh, ngày 10 tháng 7 năm 2025

**TRANG THÔNG TIN VỀ NHỮNG ĐÓNG GÓP MỚI VỀ MẶT HỌC
THUẬT, LÝ LUẬN CỦA LUẬN ÁN**

Tên luận án: **Mối quan hệ giữa kiểm toán viên chung và khả năng so sánh báo cáo tài
chính của các công ty niêm yết trên sở giao dịch chứng khoán thành phố Hồ Chí
Minh, Việt Nam**

Chuyên ngành: Kế toán

Mã số: 9340301

Nghiên cứu sinh: Mai Đức Nghĩa

Khóa: 2021-đợt 2

Cơ sở đào tạo: Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh

Người hướng dẫn luận án: PGS.TS. Bùi Quang Hùng và TS. Nguyễn Trí Tri

Tóm tắt những đóng góp mới về mặt học thuật, lý luận, những luận điểm mới rút ra được từ kết quả nghiên cứu của luận án.

1. Về mặt khoa học

Thứ nhất, luận án chỉ ra mối quan hệ tích cực giữa việc sử dụng chung công ty kiểm toán, chung văn phòng kiểm toán, chung kiểm toán viên ký báo cáo và khả năng so sánh BCTC tại Việt Nam. Những phát hiện này không chỉ củng cố Thuyết Đại diện (Agency theory) mà còn mở rộng việc áp dụng lý thuyết này vào nghề nghiệp kiểm toán bằng cách đưa ra một góc nhìn mới về vai trò của các công ty kiểm toán, văn phòng kiểm toán và cá nhân kiểm toán viên. Cụ thể, sử dụng chung công ty kiểm toán, chung văn phòng kiểm toán, và chung kiểm toán viên ký báo cáo thì hữu hiệu hơn trong việc giảm bớt bất cân xứng thông tin so với việc không sử dụng chung công ty kiểm toán, văn phòng kiểm toán, hay kiểm toán viên ký báo cáo. Điều này mở rộng cách hiểu truyền thống về Thuyết Đại diện khi gợi ý rằng các kiểm toán viên chung tỏ ra hữu ích hơn trong việc giải quyết mối quan hệ giữa người chủ và người đại diện.

Thứ hai, luận án cho thấy mối quan hệ cùng chiều giữa sử dụng công ty kiểm toán chung và khả năng so sánh BCTC trở nên mạnh mẽ hơn khi các công ty này có chuyên môn hoá hoặc khi tất cả các thành viên ban giám đốc phụ trách tổng thể cuộc kiểm toán đều là nữ. Những phát hiện này cung cấp bằng chứng thực nghiệm hỗ trợ cho Thuyết người quản lý cấp cao (Upper Echelons Theory) cũng như các lý thuyết liên quan đến giới tính. Theo Thuyết người quản lý cấp cao, đặc điểm của những người ra quyết định then chốt - chẳng hạn như giới tính - và các đặc thù của tổ chức - chẳng hạn như chuyên môn hoá - có thể ảnh hưởng tới kết quả hoạt động của tổ chức. Mặc dù Thuyết người quản lý cấp cao chủ yếu được áp dụng trong lĩnh vực quản trị, luận án này đã mở rộng phạm vi áp dụng của lý thuyết này vào nghề nghiệp kiểm toán, đặc biệt trong bối cảnh của một quốc gia đang phát triển như Việt Nam.

Bên cạnh đó, luận án cũng cung cấp thêm bằng chứng ủng hộ sự khác biệt về giới trong môi trường nghề nghiệp. Cụ thể, luận án cho thấy các kiểm toán viên nam và nữ có xu hướng tiếp cận công việc kiểm toán theo những cách khác nhau, và khi các kiểm toán viên nữ làm việc cùng nhau, họ có xu hướng chia sẻ những quan điểm tương đồng về các vấn đề kiểm toán nhiều hơn so với các nhóm gồm toàn nam giới hoặc nhóm có giới tính hỗn hợp.

Thứ ba, luận án cung cấp bằng chứng thực nghiệm về những tác động khác nhau của việc sử dụng cùng công ty kiểm toán, cùng văn phòng kiểm toán và cùng kiểm toán viên ký báo cáo đối với khả năng so sánh BCTC của các khách hàng kiểm toán. Việc xem xét đồng thời ba cấp độ của kiểm toán viên chung mang lại những hiểu biết có ý nghĩa và toàn diện về tính động và sự phụ thuộc lẫn nhau giữa tổ chức và cá nhân. Những phát hiện này có thể gợi ý cho các nghiên cứu sâu hơn trong lĩnh vực quản trị và tâm lý học, đặc biệt là các nghiên cứu về mối quan hệ giữa tổ chức và đặc điểm của cá nhân trong việc hình thành nên hiệu quả hoạt động của tổ chức.

2. Về mặt thực tiễn

Thứ nhất, luận án này cho thấy vai trò quan trọng của các công ty kiểm toán trong chuỗi cung ứng BCTC, bằng cách chứng minh rằng việc sử dụng cùng công ty kiểm toán giúp nâng cao khả năng so sánh BCTC. Phát hiện này mang lại hàm ý thực tiễn quan trọng cho các nhà đầu tư, ngân hàng, và chuyên gia phân tích khi đánh giá khả

năng so sánh BCTC giữa các doanh nghiệp có cùng công ty kiểm toán, để hỗ trợ quá trình ra quyết định của họ.

Thứ hai, luận án này là nghiên cứu đầu tiên đưa ra bằng chứng về mối quan hệ tích cực giữa việc sử dụng cùng văn phòng kiểm toán và khả năng so sánh BCTC trong bối cảnh Việt Nam. Phát hiện này làm phong phú thêm hiểu biết của chúng ta về vai trò của kiểm toán viên chung, không chỉ ở cấp độ công ty kiểm toán mà còn ở cấp độ văn phòng kiểm toán. Điều này cũng tạo động lực mạnh mẽ hơn cho các văn phòng kiểm toán trong việc điều chỉnh phương pháp kiểm toán phù hợp hơn với nhu cầu cụ thể của khách hàng, thay vì chỉ đơn thuần tuân theo quy trình chung của toàn công ty, qua đó nâng cao hiệu quả của các cuộc kiểm toán.

Thứ ba, luận án này cung cấp bằng chứng về tác động tích cực của việc sử dụng chung thành viên ban giám đốc phụ trách tổng thể cuộc kiểm toán và vai trò của các nữ thành viên ban giám đốc trong cùng một công ty kiểm toán đối với khả năng so sánh BCTC. Phát hiện này có thể ảnh hưởng tới việc phân công nhân sự cho các cuộc kiểm toán trong tương lai ở các công ty kiểm toán tại Việt Nam.

Cuối cùng, luận án này mở rộng hiểu biết về vai trò của chuyên môn hóa trong ngành kiểm toán. Phát hiện này có hàm ý thực tế đối với hội đồng quản trị và cổ đông khi lựa chọn công ty kiểm toán, với minh chứng rằng việc chuyên môn hóa của công ty kiểm toán giúp nâng cao chất lượng BCTC. Bên cạnh đó, các công ty kiểm toán có thể tăng cường lợi thế cạnh tranh bằng cách cung cấp dịch vụ chuyên sâu cho khách hàng, đặc biệt trong một thị trường kiểm toán có tính cạnh tranh cao như Việt Nam.

Nghiên cứu sinh

Mai Đức Nghĩa